

MÜNDƏRİCAT

Müəllifdən.....	7
Birinci fəsil. Cənab Şaytana	8
İkinci fəsil. Şaytananın evində ziyafət.....	15
Üçüncü fəsil. Bric oyunu	25
Dördüncü fəsil. Birinci qatil?.....	34
Beşinci fəsil. İkinci qatil?	45
Altıncı fəsil. Üçüncü qatil?.....	50
Yeddinci fəsil. Dördüncü qatil?.....	57
Səkkizinci fəsil. Onlardan hansı?	62
Doqquzuncu fəsil. Həkim Roberts	75
Onuncu fəsil. Həkim Roberts (davamı)	87
On birinci fəsil. Xanım Lorrimer.....	96
On ikinci fəsil. Anna Meredis.....	103
On üçüncü fəsil. İkinci qonaq.....	111
On dördüncü fəsil. Üçüncü qonaq	121
On beşinci fəsil. Mayor Despard.....	130
On altıncı fəsil. Elsi Betin ifadəsi	138

On yeddinci fəsil. Roda Deyvsin ifadəsi.....	145
On səkkizinci fəsil. Çay fəsiləsi.....	154
On doqquzuncu fəsil. Məşvərət.....	160
İyirminci fəsil. Xanım Luksimorun ifadəsi.....	177
İyirmi birinci fəsil. Mayor Despard.....	185
İyirmi ikinci fəsil. Kombekrdə danışılanlar	191
İyirmi üçüncü fəsil. Bir cüt ipək corab.....	194
İyirmi dördüncü fəsil. Üç qatil?	201
İyirmi beşinci fəsil. Xanım Lorrimerin danışdıqları	207
İyirmi altıncı fəsil. Həqiqət	212
İyirmi yeddinci fəsil. Şahid.....	220
İyirmi səkkizinci fəsil. İntihar	225
İyirmi doqquzuncu fəsil. Qəza.....	234
Otuzuncu fəsil. Qətl.....	242
Otuz birinci fəsil. Kartların açılması	248

Müəllifdən

Geniş yayılmış belə bir fikir var: detektiv hekayə daha çox müəyyən sayda iştirakçıdan (məsələn, atlar və çaparlardan) ibarət yarışa bənzəyir. Seçimini edir, sonra pul qoyursan. Qalib isə çox vaxt favorit deyil, başqası olur. Başqa sözlə, o tamamilə gözlənilməz biri olur. Cinayəti törətdiyinə ən az ehtimal verilən şəxsi tapsan, qarşıya qoyulan on tapşırıqdan doqquzunu yerinə yetirmiş sayılırsan.

Sevimli oxucularımın bu kitabı maraqsız hesab edib qırağa atmalarını istəmədiyimə görə əvvəlcədən onları XƏBƏRDAR etmək istəyirəm: bu, o tipli kitablardan deyil. Burada sadəcə, dörd şübhəli var. Onlardan hər hansı biri uyğun şəraitdə cinayəti törədə bilərlər. Və bu, gözlənilməzlik anlayışını alt-üst edir. Fəqət, mənə, həmin dörd nəfəri birləşdirən bir cəhət var ki, əvvəllər qətl törətmiş o dörd nəfərdən hər hansı biri başqa qətlər də törədə bilər. Şübhəlilər dörd fərqli tipdirlər. Onları bu cinayətə sövq edən səbəb özlərinə xasdır və hər birinin özünəməxsus fərqli üsulu var. Bu səbəbdən də nəticə tamamilə psixolojidir. Amma bu heç də az maraq oyatmır, çünki cinayət baş verəndən və üstü açıldıqdan sonra qatilin cinayəti hansı niyyət və düşüncə ilə törətdiyi böyük maraq doğurur.

Hekayənin xeyrinə əlavə bir şərh də vermək istəyirəm: bu Erkül Puaronun araşdırdığı ən maraqlı hadisədir. Amma o, bunu dostu kapitan Hastingse nağıl edəndə dostu əhvalatın çox darıxdırıcı olduğunu deyib. Mənə də maraqlıdır, görəsən, oxucularım onların hansı ilə razılaşacaqlar?

BİRİNCİ FƏSİL

CƏNAB ŞAYTANA

– Müsyo Puaro!

Ahəstə səs idi. Sanki ehmalca ifa edilən musiqi alətindən gəlirdi. Bu səsdə nə qeyri-iradilik, nə də ölçü-biçi var idi.

Erkül Puaro cəld çevrildi. Baş əyərək salamlaşdı. Nəzakətlə əl verib görüşdü. Gözlərində qəribə bir ifadə var idi. Baxan deyərdi ki, bu təsadüf onda hər zaman hiss etmədiyi bir təəssürat oyadıb.

– Cənab Şaytana, – o dedi.

Hər ikisi susdu. Bu halda qarşı-qarşıya durmuş duelçilərə bənzəyirdilər. Dəblə geyinmiş londonlular birbirləri ilə astadan danışaraq ötüb keçirdilər:

– Necə də gözəldirlər.

– Sadəcə, möhtəşəmdirlər, elə deyil, əzizim?!

Onlar Vesseks Hausdakı tənbəki qutusu sərgisində idilər. Giriş haqqı London xəstəxanalarına ianə məqsədilə yığılan bir qvineya¹ idi.

– Əziz dostum, – cənab Şaytana dedi, – sizi görməyimə çox sevindim. Deyəsən, bu aralar heç kim asılmır. Ya da

¹ 1663-1884-cü illərdə Böyük Britaniyada istifadə edilən, təxminən bir funt-sterlinqə bərabər qızıl pul.

gilyotinə¹ göndərilmir. Canilər dünyasında durğunluq dövrüdürmü? Yoxsa bu gün burada oğurluq olacaq? Hə, bax, bu çox maraqlı olardı.

– Təəssüf! – Puaro dedi. – Sadəcə, tənbəki qutularına baxmaq üçün bura gəlmişəm.

Cənab Şaytananın gözü bir anlıq yanlarından ötən gözəlçəyə sataşdı. Qız dalğalı qara saçını bir tərəfdən sıx toplamış, digər tərəfdən isə lələyə bənzər üç çıxıntı qoymuşdu. O, Puaro ilə söhbətini yarımçıq qoydu:

– Əzizim, mənim təşkil etdiyim əyləncə gecəsinə niyə gəlməmişdin? Həqiqətən də, qiyamət gecə idi. Bir xeyli adamla həmsöhbət oldum. Hətta bir qadın mənə “salam”, “sonsuz təşəkkürlər” “xudahafiz” dedi. Amma o, Bağçalı Evlər² tərəfdən gəlmişdi. Yazıqçıgöz!

Qız cavab axtardığı müddətdə Puaro Şaytananın bığına diqqət etdi. Gözəl bığ olduğunu düşündü. Hətta olduqca gözəl idi. Bəlkə də, Londonda cənab Erkul Puaronun bığı ilə müqayisə edilə biləcək yeganə bığ idi.

– Amma o qədər də göydən gedən deyil, – öz-özünə mızıldandı – Hər cəhətdən mənimkindən geri qalır. Amma yenə də diqqəti cəlb edir.

Fitrədən cənab Şaytana xarakteri ilə diqqət çəkirdi. Onun istədiyi də elə bu idi. Özünü qəsdən Mefistoya³ bənzədirdi. Ucaboy və arıq idi, uzun sifətində hüznü bir ifadə var idi, cod qara bığları uclardan eşilmişdi, qalın qaşları isə qapqara idi. Geyimi bir az qərribə olsa da, mü-kəmməl biçimi ilə başdan-ayağa sənət əsəri idi. Onu görən

¹ Avropada, əsasən Fransada 1792-1977-ci illərdə istifadə olunan baş kəsmək üçün alət.

² Şəhər ətrafında salınan, yaşıllıqların və parkların olması üçün yerlər nəzərdə tutulan şəhərcik.

³ Alman folklorunda iblis, şeytan surəti

hər sağlam düşüncəli ingilis kişisi həvəslə ona bir təpik ilişdirmək istəyinə düşürdü. Onlar Şaytananın haralı olduğunu bilməsələr də, onun haqqında “lənətə gəlmiş Dago¹ Şaytana” deyirdilər.

Onların arvadları, bacıları, anaları, xalaları, hətta nə-nələri də öz yaşlarına uyğun olaraq bu mənanı verən oxşar ifadə işlədirdilər: “Əzizim, bilirəm, dəhşətli adamdır, amma bir o qədər də zəngindir. Elə möhtəşəm əyləncə axşamları təşkil edir ki... Və həmişə də insanlar haqqında danışmağa məzəli, eyni zamanda bədxah söhbətləri olur.”

Onun argentinalı, portuqal, yunan yoxsa başqa milliyyətdən olduğu bilinmirdi. Tək britaniyalı belə anlamırdı, heç kəs bilmirdi.

Amma hər kəsə məlum olan üç həqiqət var idi:

– Şaytana Park Leyndə lüks bir evdə olduqca zəngin həyat sürür.

Möhtəşəm əyləncə gecələri – böyük şənliklər, kiçik toplantılar, qorxulu əyləncə gecələri, mötəbər yığıncaqlar və əlbəttə, “qəribə” yığıncaqlar təşkil edir.

Demək olar, Şaytanadan hər kəs qorxurdu. Bunun səbəbini sözlə ifadə etmək çətindir. Bəlkə də, düşünürdülər ki, o, hamıdan daha çox şey bilir. Bundan başqa onun yumor hissi də maraq doğururdu. Çox adam cənab Şaytananı hirsəndirmək riskindən uzaq dururdu.

Bu gün də Şaytana Erkül Puaro adlı bu gülünc görünüşlü bəstəboy adamı hədəfinə almışdı.

– Deməli, polislərin belə əyləncəyə ehtiyacı var, Erkul Puaro? Bəlkə bu qoca yaşıınızda incəsənəti öyrənməyə qərar vermisiniz?

¹ İspan, italyan və portuqal dilində danışan insanlar haqqında işlədilən təhqiredici ifadə. Söz ispanların ən çox istifadə etdiyi Diego adından götürülmüşdür.